

RE/Camilla Juntunen

31.3.2022

Valtiovarainministerö

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi VN/18505/2021

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa digitaalista henkilöllisyyttä koskevasta lainsäädännöstä.

Lausunnossa on eritelty vastaukset lausuntopyynnössä esitettyjen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti**Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista**

Esityksen tavoitteena on tuottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline. Nämä olisivat uusia välineitä henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamiseen sekä tunnistamiseen sähköisessä asiointissa ja osittain myös käyntiasioinnissa. Lisäksi esityksen yhtenä tavoitteena on rakentaa edellytyksiä henkilön itsensä toimesta tapahtuvaan henkilöön itseensä liittyvien viranomaisten vahvistamien tietojen jakamiseen (ns. itsehallittava identiteetti, Self-sovereign identity).

Eläketurvakeskus pitää esityksen keskeisiä tavoitteita kannatettavina.

Kansallisessa toteutuksessa tulisi varmistaa, että se on yhteensopiva myös myöhemmin tehtävän EU-toteutuksen kanssa. Riskinä on, että kansallisen toteutuksen kehitys kulkee sisällöllisesti tai teknologisesti eri suuntaan kuin EU-toteutus, mikäli EU-lainsäädännön mukaiset hankkeet viivästyvät tai niiden sisältö muuttuu.

Jatkokehityksessä olisi erityisen tärkeää toteuttaa vahvan sähköisen tunnistamisen väline sekä teknisiä ratkaisuja, joita voitaisiin hyödyntää myös puhelinasiointissa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Puhelinasiointin merkitys on huomattavasti suurempi kuin käyntiasioinnin.

Lisäksi jatkokehityksessä olisi selvitettävä mahdollisuutta ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntämiseen käyntiasioinnissa.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myötä henkilö vastaa omien tietojensa hallinnoinnista ja siitä, mitä tietoja hän eri toimijoille luovuttaa. Suunnitteilla olevan kansallisen lompakon ja myöhemmin myös EU-lompakon myötä

RE/Camilla Juntunen

31.3.2022

itsehallittavien tietojen määrä kasvaa huomattavasti. Lainsäädännössä olisi hyvä huomioida jo ennakoivasti mitä tarkoittaa henkilön vastuu omista tiedoistaan ja luovutettavista tiedoista.

Ehdotuksessa ei ole kuvattu selkeästi, miten käyttäjä hallinnoi omia tietojaan ja luovuttaa niitä eri asiointipalvelujen käyttöön. Ratkaisun tulisi olla käyttäjälle helppokäyttöinen. Käyttäjistä ei saisi välittyä asiointipalvelulle sellaisia tietoja, jotka eivät liity käsiteltävään asiaan, mutta toisaalta tulisi varmistaa, että eri asiointipalvelut saavat kaikki tarvitsemansa tiedot käyttöönsä.

Esityksessä tuodaan ilmi, että tunnistamisen varmuustasot voivat olla matalammat kansallisessa toteutuksessa kuin eIDAS-asetuksen mukaisessa lompakosovelluksessa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta kansallisen ja EU:n lompakosovelluksen tulisi olla yhteensopivia varmuustasoltaan.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Eläketurvakeskus pitää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käyttöönottoa sekä pyrkimystä pohjustaa tulevaisuuden ratkaisuja valmistauduttaessa eIDAS-uudistukseen ja rajat ylittäviin identiteetin ratkaisuihin kannatettavina.

Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavan lain 17 §:n mukaan ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline mahdollistaisi henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen osoittamisen tunnistauduttaessa sekä julkisen että yksityisen sektorin sähköisen asiointipalveluihin. Hallituksen esityksessä mainitaan kuitenkin muutamissa kohdin, että ulkomaalaisen asiointiväline olisi ensisijaisesti käytettävissä julkisen sektorin digitaalisissa palveluissa ja, että yksityinen sektori voisi myös hyödyntää sitä. Tällaiset maininnat aiheuttavat turhaa epäselvyyttä siitä, missä palvelua on mahdollista käyttää, joten ilmaisia olisikin syytä yhtenäistää lopulliseen esitykseen.

Eläketurvakeskus pitää erityisen tärkeänä, että ulkomaalaisen asiointiväline on mahdollista käyttää rajat ylittävässä asiointissa myös yksityisen sektorin palveluissa, koska SDG- ja eIDAS-asetukset tulevat myöhemmin velvoittamaan myös yksityistä sektoria EU-lakien astuessa täysimääräisesti voimaan.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Ehdotuksen mukaan luonnollisen henkilön asiointiväline olisi vaihtoehtoinen ratkaisu julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käytön vaatimaan sähköiseen tunnistautumiseen.

Esitykseen tulisi täsmentää, mitä julkisella sektorilla tarkoitetaan tässä yhteydessä. Työeläkealalla on sekä julkisia että yksityisiä työeläkevakuuttajia, jotka toimeenpanevat lakisäateistä työeläkevakuuttamista ja Eläketurvakeskuksen näkökulmasta luonnollisen henkilön asiointivälineen tulisi olla myös yksityisen sektorin käytössä, ainakin silloin kun hoidetaan lakisäateistä tehtävää.

RE/Camilla Juntunen

31.3.2022

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut**Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuoja koskevista kysymyksistä**

Kohdassa 4.2.1.3 vaikutukset yrityksiin palveluiden hyödyntäjinä todetaan, että "asiointitilanteessa asiointipalvelu pyytää varmennettuja henkilötietoja, jotka digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttäjän tulee esittää. Osa tiedoista on pakollisia ja osa vapaaehtoisia". Tietosuoja-sääntelyn lähtökohtana on, että rekisteröidystä ei tule kerätä mitään sellaista tietoa, mikä ei ole rekisteröityä koskevan asian hoitamisen kannalta tarpeellista. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöliittymän tulisi toimia siten, että sen kautta rekisteröity voi luovuttaa vain tarvittavat tiedot eikä asia saisi jäädä rekisteröidylle miltään osin epäselväksi.

Vaikutusten arviointi**Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?**

EIDAS-muutosehdotuksen lopullinen sisältö ja toimeenpanoaikataulu eivät ole lausunnon antoajankohtana vielä tiedossa. Tästä syystä lopullinen arviointi mahdollisten jälkikäteisten muutostöiden näkökulmasta jää tässä vaiheessa vielä epäselväksi.

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)**Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden oston luottamusverkoston toimijoilta?**

Muutostarpeita ei ole selvitetty tässä vaiheessa, koska esityksestä jää osin epäselväksi, mitä muutoksia on ylipäättään toteutettava tietojärjestelmiin tai teknisiin rajapintoihin.

Onko tietoturvaluottamusta ja tietosuoja koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

Tietoturvaluottamusta koskevia kysymyksiä on käsitelty esitetyissä ratkaisuissa kohtalaisesti.

Henkilötietojen laajamittainen käsittely yhdistettynä uusien teknisten ratkaisujen käyttöön luo korkean riskin henkilötietojen käsittelylle. Tietosuoja-asetuksen mukainen tietosuoja-vaikutusten arviointi on selvästi tarpeellista heti kun ratkaisun tekniset suunnitelmat ja käyttömallit tarkentuvat.

RE/Camilla Juntunen

31.3.2022

Yleisenä lähtökohtana voi todeta, että mitä laajempi digitaalisen identiteetin käyttöala on, sitä tärkeämpää on toiminnallisten ratkaisujen tietoturvasuus. Kaikki mahdolliset riskit, kuten esim. identiteettivarkauksien lisääntyminen, on huomioitava ratkaisuisissa.

On kannatettava kehityssuunta, että digitaalista henkilöllisyystodistusta hyödyntävä digitaalinen palvelu voisi käyttää ainoastaan tarvitsemaansa osaa henkilön tiedoista (esim. ikätietoa). Tällainen toimintamalli on yhdenmukainen yleisen tietosuojasetuksen tietojen minimointiperiaatteen kanssa.

Eläketurvakeskus

Katri Raatikainen

Sari Alanko